

Άνθρωποι και Αμβρακικός: Μια Ιστορία Ζωής

Ευαγγελία Γιούβα, Ιχθυολόγος,
Μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Γεωπονίας, Παν. Ιωαννίνων

Ο Αμβρακιικός Κόλπος ή και Ανακτορικός (σύμφωνα με το Δικαίαρχο, από την πόλη Ανακτόριο, που βρισκόταν στην είσοδο του κόλπου κοντά στο Άκτιο) πήρε το όνομά του από την πόλη Αμβρακία.

Το μεγάλο προεπο
«Άμβρα» φέρνει
συνειρμικά στο νου την
αρχή μιας μαγικής
φράσης από τα
παραμύθια των παιδικών
μας χρόνων.

Φαντασία και
πραγματικότητα, θρύλοι
και παραδόσεις, νερό
και χώμα, πλάσματα και
άνθη, όλα ασκούν μια
μυστηριώδη και
ανεξήγητη έλξη.

Από την αρχαιότητα αλλά και στη Ρωμαϊκή εποχή, το Βυζάντιο, την Τουρκοκρατία και τέλος τη σύγχρονη εποχή, ο Αμβρακικός αποτέλεσε κέντρο σημαντικών γεγονότων τα οποία διαμόρφωσαν και καθόρισαν την ιστορία της Ελλάδας.

Στην περιοχή αναπτύχθηκαν πλούσιες αρχαίες πόλεις,
όπως η Κασσώπη, η Αμβρακία

και αργότερα,
επί Ρωμαίου
αυτοκράτορα
Οιτάβιου,
η Νικόπολη
που μετά την
παρακμή της
έδωσε την

ευκαιρία να αναπτυχθεί η Πρέβεζα.

Σε σχετικά μικρή απόσταση, κάτω από το λόφο της Σαλαώρας, κατασκευάστηκε από τον Αλή Πασά ένα δεύτερο λιμάνι, το οποίο ενωνόταν απ' ευθείας με τα Ιωάννινα, το λιμάνι της Σαλαώρας.

Κόπραινα, 1937 - Αρχείο Σ. Σαρλή (Γιτζέμπελης, 2008)

Τελευταίο κατασκευάστηκε το λιμάνι της Κόπραινας, όπου εγκαταστάθηκαν ελληνικά τελωνεία, μετά την απελευθέρωση της Άρτας το 1890.

Το λιμάνι της Κόπρυνας κίνησε έντονα το ενδιαφέρον της Άρτας, των Ιωαννίνων και ολόκληρης της Ηπείρου,

και έπαιξε το ρόλο σταθμού μεταφορών και επικοινωνίας. Ως παραθαλάσσιο μέρος, δε, παρουσίαζε κοσμική ζωή κατά τις διακοπές. Έγιναν τελωνειακές εγκαταστάσεις, αποβάθρα, γραφεία πρακτόρων και λιμενεργατών Κομποταίων.

Μέχρι το 1945 έσφυζε από οικονομική και εμπορική κίνηση.

(Ιντζέμπελης, 2008)

«Όλοι με την Πίλαρο και μια μακαρονάδα»

Οι ακτοπλοϊκές εταιρείες είχαν μεγάλο συναγωνισμό και ήταν μέρες που έπιαναν εκεί δύο πλοία, το «Πέτρος» και το «Πίλαρος». Μετά όμως το Β' παγκόσμιο πόλεμο τα πράγματα άλλαξαν. Επικράτησαν οι οδικές επικοινωνίες με τα αυτοκίνητα. Το λιμάνι έχασε τη ζωντάνια του.

Τα προϊόντα του Αμβρακικού ταξίδευαν προς διάφορες κατευθύνσεις, ήδη από την τελευταία δεκαετία του 16^{ου} αιώνα. Τα αλιεύματα συγκεντρώνονταν στα λιμάνια της Άρτας (Κόπραϊνα και Σαλαώρα), και της Πρέβεζας και από εκεί ξεινούσαν το μακρό τους ταξίδι αρχικά προς την Κέρκυρα, προς το Ότραντο, τη Σικελία, τη Βενετία, τη Φλωρεντία, την Κρήτη και την Κωνσταντινούπολη.

ΑΡΧΕΙΟ : Γ. ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ, 1968
Θωμάς και Σοφία Καραγκούνη

(Ιντζέμπελης, 2008)

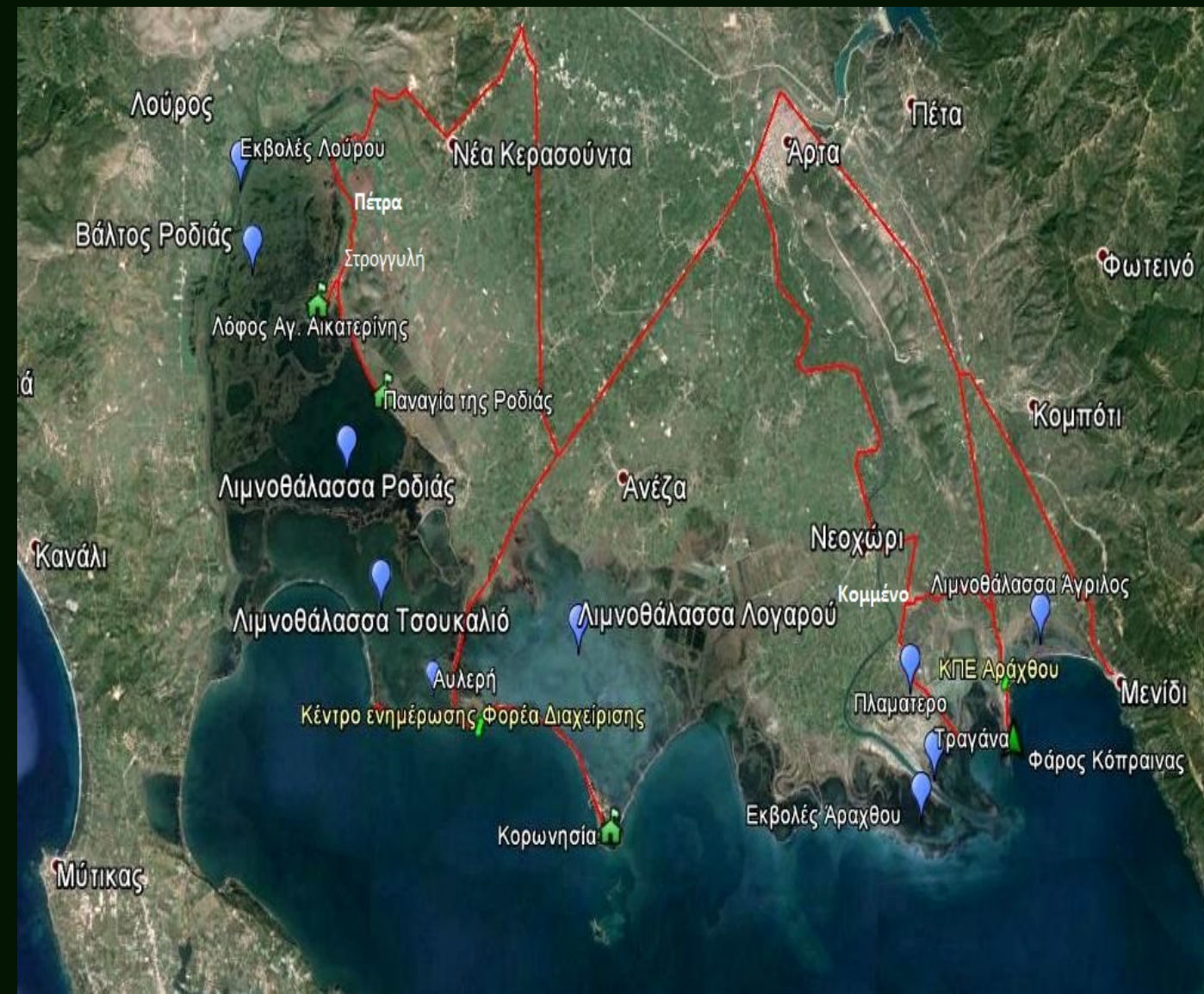
Η μεγάλη αφθονία των φαριών, των οστρακοειδών, των χελιών, με την ταυτόχρονη παρουσία σμηνών από υδρόβια πουλιά και πολλές άγριες και ήμερες αγέλες ζώων, αποτέλεσαν κίνητρο για τους κατοίκους της περιοχής.

(Σχισμένος, 2007)

Κυνηγοί, Ψαράδες, Συλλέκτες, Καλλιεργητές, Γεωργοί και Ζωοτρόφοι οι πρώτοι κάτοικοι του Αμβρακικού

Η περιοχή ήταν τόσο πλούσια σε αλιεύματα, ώστε ήταν αδύνατο να τα «λογαριάσεις» και από εκεί βγήκε το όνομα της λιμνοθάλασσας Λογαρούς.

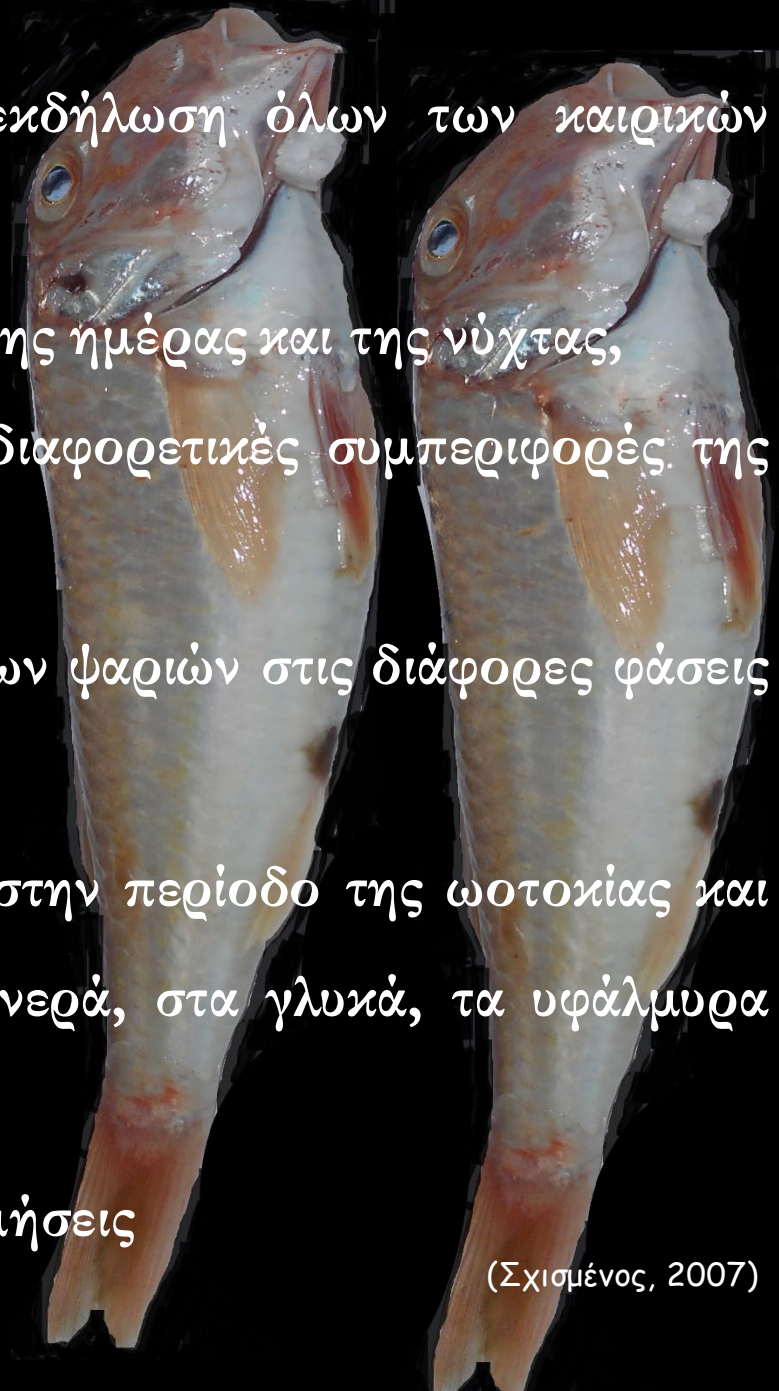
Επίσης, χρειαζόταν «τσουκάλι» και έτσι προέκυψαν τα ονόματα Τσουκαλιό και Τσουκαλού των δύο λιμνοθαλασσών στη ΒΔ. Πλευρά του κόλπου.

(Ζαλαχώρη και συν., 2001)

Τόσο τα εργαλεία που χρησιμοποίησαν οι ψαράδες του Αμβρακιικού, όσο και οι μέθοδοι τις οποίες εφάρμοσαν, στηρίχθηκαν στην εμπειρία που απόκτησαν στην προσπάθειά τους να αλιεύουν, όσο γινόταν, ευκολότερα, αποτελεσματικότερα, χωρίς κινδύνους για την αύξηση της σοδειάς τους.

- Τη συμπεριφορά των ψαριών στην εκδήλωση όλων των καιρικών φαινομένων,
- Τη στάση των ψαριών κατά τη διάρκεια της ημέρας και της νύχτας,
- Κατανόησαν τις αντιδράσεις τους στις διαφορετικές συμπεριφορές της θάλασσας
- Έλαβαν υπόψη τους, τους ερεθισμούς των ψαριών στις διάφορες φάσεις της σελήνης,
- Διάγνωσαν τις ιδιαίτερες κινήσεις τους στην περίοδο της ωοτοκίας και τις ευαισθησίες τους στα οξυγονωμένα νερά, στα γλυκά, τα υφάλμυρα νερά,
- Διαπίστωσαν τις διατροφικές τους προτιμήσεις

(Σχισμένος, 2007)

Με την πολύτιμη αυτή εμπειρία και τις ανανεωμένες γνώσεις σχεδιάστηκαν τα καταλληλότερα εργαλεία για κάθε είδος ψαριού, σε κάθε συνήθειά του και εφαρμόστηκαν πιο αποτελεσματικές μέθοδοι.

Ο Αμβρακιός σήμερα

- Αποτελεί σημαντικό αλιευτικό κέντρο της χώρας, τόσο για την υψηλή βιολογική παραγωγικότητα, τα μικρά βάθη, τις καλές καιρικές συνθήκες, που ευνοούν την ανάπτυξη της παράκτιας αλιείας όσο και για την ύπαρξη λιμνοθαλασσών, που λειτουργούν σαν φυσικά εκτακτικά ιχθυοτροφεία.

Η θάλασσα λειάνη του Αμβρακιικού δέχεται περισσότερα γλυκά νερά μέσω των βροχοπτώσεων και των ποταμών από αυτά που χάνονται.

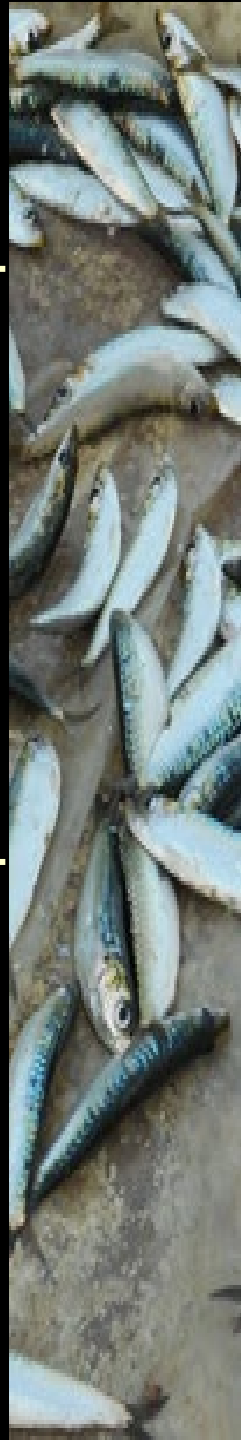
Τα πολλά θρεπτικά συστατικά, με τα οποία εμπλουτίζουν τον κόλπο οι ποταμοί που εισβάλουν σε αυτόν, δημιουργούν ένα περιβάλλον ελκυστικό για μεγάλο αριθμό ψαριών και κυρίως γόνου από το Ιόνιο.

«Νετάρισμα»
των διχτυών. Ο
ένας ψαράς
έπιανε τα
μολύβια και ο
άλλος τους
φελλούς ή
«φελλά»
(Ζαλαχώρη και
συν., 2001)

Είναι πολλοί και ονομαστοί οι αρχαίοι ποιητές, οι γεωγράφοι
και οι περιηγητές που εκφράζονται εγκωμιαστικά για τη
σημαντική γεωργική παραγωγή της Αμβρακίας και γενικότερα
για την περιοχή του Αμβρακικού κόλπου

Σταχυολογήσεις για τον Αμβρακικό Κόλπο

Συγγραφείς

Αναφορές

- Αρχέστρατος (μέσα του 4ου αιώνα π.Χ.)

Αποικαλεί την Αμβρακία πλουτοφόρα, μας πληροφορεί για τους ισόχρυσους κάρπους, τις πολλές γαρίδες, τις σουπιές, τα όστρακα, τα μεγάλα λαβράκια, τον κέφαλο και τη σφυρίδα της αρχαίας Αμβρακίας.

- Ησύχιος, ο Αλεξανδρεύς (5ος αιώνας, μ.Χ.)

Για τους παμπληθείς ακεάνες (ψάρια του ωκεανού)

Σταχυολογήσεις για τον Αμβρακικό Κόλπο

Συγγραφείς

Αναφορές

- Ciriaco de Pizzicolti, (1391 – 1452)

Ο περιηγητής Κυριάκος Αγκωνίτης, ο οποίος επισκέφτηκε τον Αμβρακικό για πρώτη φορά το 1435-1436, μας πληροφορεί ότι «... προς την ιχθυοβριθή μικράν Ηρόνησον ήτις παρά το στόμιο του ποταμού Αράχθου «Καρακονήσιου».

- Ciriaco de Pizzicolti, (1391 – 1452)

Ο Αμβρακικός με τους “παχεῖς καὶ ποικιλογενεῖς ἰχθυεῖς”

Η σαρδέλα του Αμβρακικού και οι γιορτές της

Η Πρέβεζα και πολλές κωμοπόλεις του Αμβρακικού (Ανέζα, Κορωνησία κ.α.) έχουν καθιερώσει ειδικές γιορτές για τη σαρδέλα.

Ξεικινώντας από την Ανέζα, διοργανώνονται τα τελευταία 30 χρόνια, το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου, η γιορτή της σαρδέλας. Με τη διοργάνωση αυτή, οι ντόπιοι ψαράδες και οι φορείς θέλουν να επισημάνουν τη μεγάλη σημασία που έχει ο Αμβρακικός Κόλπος για την περιοχή και να προτρέψουν τους κατοίκους να τον προστατέψουν.

Στην Πρέβεζα η γιορτή της σαρδέλας διοργανώνεται, τα τελευταία 40 χρόνια, αποτελώντας «σήμα κατατεθέν» για την περιοχή και αναδεικνύοντας το στενό δέσιμο της Πρέβεζας με τη ναυτική παράδοση και την αλιεία, προσελκύνοντας κάθε καλοκαίρι χιλιάδες ανθρώπους οι οποίοι απολαμβάνουν τις παραδοσιακές γεύσεις και την καλή μουσική

Ο Αμβρακιός στην Τέχνη

Τα δελφινάκια του Αμβρακικού, Ντίνος Δημόπουλος

Ο Πέτρος κι η Ανθούλα, τα δυο χαριτωμένα «δελφινάκια του Αμβρακικού», παιδιά μιας άλλης εποχής κι ενός παλιού ξεχασμένου κόσμου, ξεκινάνε από το μικρό τους θαλασσοχώρι και, ταξιδεύοντας μέσα από το χρόνο και μέσα στο χρόνο, έρχονται κοντά μας για να μας ανιστορήσουν με τη μαγική τους γλώσσα το γοητευτικό παραμύθι τους.

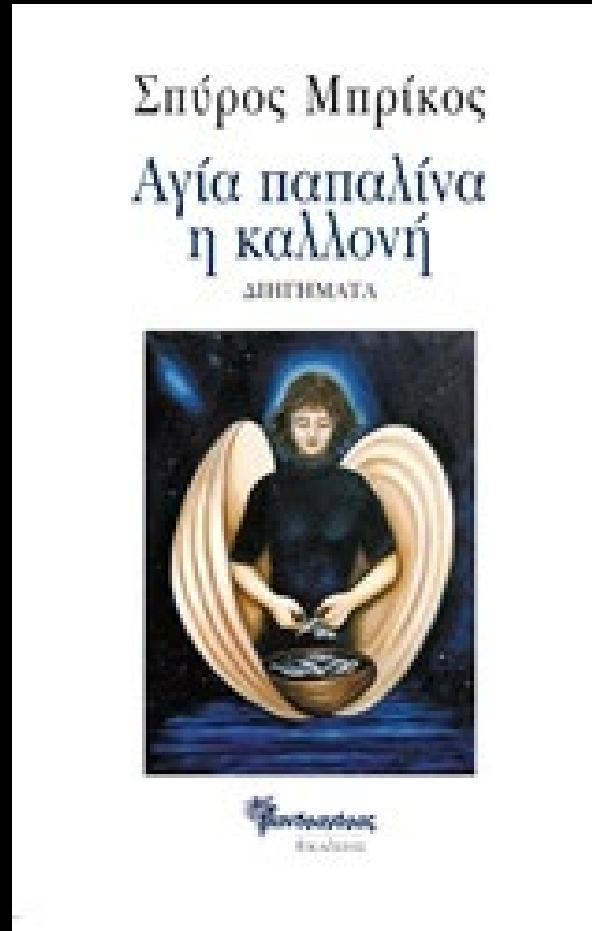
Είμαι η παπαλίνα, η γόησσα του Αμβρακιικού,

Βαγγέλης Αυδίκος

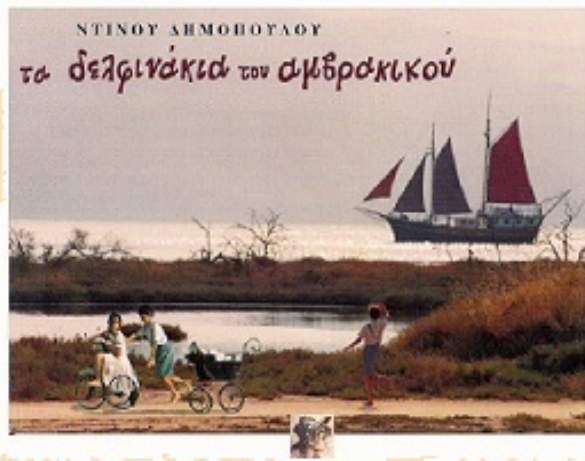
Γλίστρησα από το καφάσι, έπεσα σ' έναν κουβά νερό, τα είδα όλα. Κόσμος πολύς, το είδος μας παντού, σε ζωγραφιές, σε ψησταριές, σε μια μεγάλη πινακίδα στην είσοδο έγραφε «Πρέβεζα, Γιορτή Σαρδέλας», βούρκωσα είν' αλήθεια, δεν περίμενα τέτοια μεγαλεία, έτσι μου' ρθε να βγω απ' το νερό και να πέσω σε καμιά ψησταριά, ήμουν όμως σε αποστολή, είχα να μεταφέρω τι είδα, τι μ' άρεσε και τι με στενοχώρησε, ιδίως τις μεγάλες και χοντρές σαρδέλες που δεν ήταν από τον τόπο μας,θα αφήναμε να μας κλέψουν τη δόξα οι ξενομερίτισσες;

Αγία παπαλίνα η καλλονή, Σπύρος Μπρίκος

Υπάρχουν δύο κυρίαρχα θεματικά μοτίβα: η θάλασσα με τα όστρακά της και η γυναίκα με την επαναστατική της δύναμη, που απορρέει από τον αρχέγονο χώρο ενός Ριζοσπαστικού ερωτισμού.

Ο Αμβρακιός, αποτέλεσε χώρο ρέμβης και στοχασμού για τον αείμνηστο Ντίνο Δημόπουλο, που έκανε κάποιες από τις διασημότερες ταινίες του. Τα Δελφινάκια του Αμβρακιού, η τρίτη και τελευταία ταινία που αφορούσε στον Αμβρακικό Κόλπο, προβλήθηκε σε πολλές χώρες και τιμήθηκε με πολλά βραβεία στα διεθνή φεστιβάλ.

Μια ταινία του Ντίνου Δημόπουλου

τα δελφινάκια του αμβρακιού

Σταύρος Ντοχιάκος, Κωνσταντίνα Αλευρά,
Σπύρος Πανταζής, Νικήτας Χρόνης,
Αλέξανδρος Ρήγας, Κωνσταντίνα
Ανδριοπούλου,
Σκηνοθεσία:
Ντίνος Δημόπουλος

(Δημόπουλος, 1997)

5^ο Διεθνές
Κινηματογραφικό
Φεστιβάλ της Βιέννης

Το
δελφινάκι του αμφορέικου

*Κύριε, είναι αληθινός
αυτός ο τόπος που
γυρίσατε την ταινία σας
ή τον φτιάξατε στο
στούντιο;
Πέστε μας, υπάρχει
πραγματικά στην
Ελλάδα ένας τόσο
όμορφος τόπος;*

For Your Eyes Only

Ο Roger Moore στην ταινία
ως James Bond,

αναφέρεται στη νοστιμιά των
ειδών του Αμβρακιού,
λέγοντας:

«Γαρίδες;

Ναι, αλλά Αμβρακιού»

Κλείνοντας ,

μια γενική διαπίστωση είναι ότι ο Αμβρακιός σε όλες τις εποχές της μακροίωσης υπαρξής του αποτέλεσε την αφορμή της ανάγκης των ανθρώπων για ένα βλέμμα στο βυθό του και στο βυθό τους και αναδείχθηκε η σημαντικότητά του ως ένα διαχρονικό σύμβολο.

Στον Αμβρακικό έζησε ο άνθρωπος ως ψαράς, πάντα σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον.

Αψευδείς μάρτυρες της αέναης «φυσικής ισορροπίας», μνημεία και τεχνικά έργα, καλλιεργητικές και αλιευτικές συνήθειες.

Δραστηριότητες, που ακόμη και σήμερα κάποιες επιζούν, ως μοντέλα αυτορρύθμισης της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον.

Τι και αν πέρασαν κατακτητές και σημειώθηκαν μεγάλες καταστροφές; Ήταν στιγμιαίες στην ευθεία του χρόνου και ο Αμβρακικός με τους αυτόνομους μηχανισμούς επούλωσης των πληγών του, αποκαθιστούσε την αρμονία και τη φυσική ισορροπία των πραγμάτων.

Το τοπίο, τα φυτά, τα ζώα, αναγεννιόνταν και οι άνθρωποι απολάμβαναν την αρχέγονη μαγεία του οικοσυστήματος.

